

Costa brava, bella terra

Anem de vacances amb 14 escriptors

Ara que amb prou feines podem anar d'un poble al poble del costat, el projecte Mapa literari (<http://www.mapaliterari.cat/ca>) -una iniciativa d'Espais Escrits (<https://www.espaisescrits.cat/>) - encara és més atractiu: si hi entreu (<http://www.mapaliterari.cat/ca>), hi trobareu el mapa del món, i al país on cliqueu sortiran els poemes, els escrits i fins i tot els llibres que escriptors catalans van fer inspirant-se en aquell lloc. És així com podem enlairar-nos cap a Grècia amb Carles Riba o al Japó amb Maria Aurèlia Capmany.

Tenint present que aquest estiu no podem viatjar gaire lluny, us oferim una ruta pensada perquè redescobriu pobles, ciutats i territoris que tenim a tocar. Els guies no poden ser millors: Verdaguer ens fa una excursió pel Canigó, Maria-Mercè Marçal ens ensenya el poble on va néixer, Ivars; també podeu anar a la Costa Brava de la mà de Víctor Català; al Montseny amb un Salvador Espriu joveníssim; a l'Ebre amb Josep Pla; a L'Horta de Burjassot amb Vicent Andrés Estellés o, en total, a aquestes 14 destinacions. Som-hi.

1. A la Costa Brava amb Víctor Català (<http://www.mapaliterari.cat/ca/espai/costa-brava/caterina-albert-victor-catala>).

Caterina Albert, l'Escala 1869-1966, va ser novel·lista i narradora. També va escriure poesia i monòlegs teatrals. El 1898 guanyà els Jocs Florals d'Olot amb el monòleg teatral *La infanticida*. L'escàndol que va provocar el fet que fos escrit per una dona la va portar a escudar-se en el pseudònim masculí de Víctor Català. La seva obra es caracteritza per la narració situada en espais rurals i per la descripció magistral del món interior dels personatges. A l'Escala, tant si hi aneu físicament o a través del [mapaliterari.cat](http://www.mapaliterari.cat/) (<http://www.mapaliterari.cat/>), podreu resseguir-hi una ruta literària (<http://www.mapaliterari.cat/ca/espai/lenin/caterina-albert-victor-catala>) dedicada a la

seva memòria i que acaba davant de la seva tomba en el Cementiri Mariner.

Caterina Albert al pati de la casa pairal. Autor: Joan Lassús, Museu de l'Anxova i la Sal.

Costa brava

Costa brava, costa bella
d'aqueix meu recó estimat;
costa sempre nova y vella
-joventut d'eternitat!-

Tu seràs avuy bandera
d'un esclat de joventut;
siga'ls hi tan duradera
com la teva fortitut.

Signa'ls hi ab gest gran y noble
los camins de ton destí;
fes que eix poble siga un poble
brau y bell sense desdí.

Que en la costa bella y brava
cad'ú hi trobi son espill...
El teu alt exemple grava
en lo cor de cada fill.

De la brava y bella terra
aparta tot migrament;
tot lo baix y lleig desterra
del seny de la seva gent.

Que, com tu, ressurti, ardida
dels embats de la maror,
y que aixequi'l cap, ungida
d'una augusta serenor.

Costa brava, costa bella
d'aqueix meu recó estimat;
siga'ls sempre far y estrella
en camins d'eternitat!

Català, Víctor [5 d'agost de 1919]. *Costa Brava*, núm. 1.

2. A Andorra amb Miquel Martí i Pol (<http://www.mapaliterari.cat/ca/espai/recordo-andorra-amb-cuixes-de-turistes/miquel-marti-i-pol>) .

El poema relata vivències -anècdotes, records, etc.- de les estades que va fer Miquel Martí i Pol (1929- 2003) a les valls andorranes amb la seva família, principalment durant els anys seixanta. Al [mapaliterari.cat](http://www.mapaliterari.cat) (<http://www.mapaliterari.cat/ca/espai/canco-andorra/miquel-marti-i-pol>) hi ha més poemes d'aquesta època recitats pel seu germà Ramon (*Andorra, postals i altres poemes*, 1984), i d'altres, dedicats als Llacs de Tristaina o la Vall d'Incles (*Nou poemes d'Andorra* (1986 i 1992). Dins *Obra poètica IV: 1990-2003*).

Andorra, 1988. Foto: Montserrat Sans / Fundació Miquel Martí i Pol

Recordo Andorra amb cuixes de turistes.
El cafè a la placeta de l'església,
-cafè l'Isard, em sembla que se'n deia.
Dessota els para-sols de coloraines
contemplàvem la lenta desfilada.
Tribus senceres, com en els grans èxodes,
passejaven la mandra apegalosa
d'havent dinat, enmig de les corrues
incessants d'automòbils que avançaven
a pas de processó i encara gràcies.
Eren els «venturosos» anys seixanta
i amb uns àrabs tranquils i candorosos
als del Mercat Comú els ponien totes.
Hi havia, és clar, cuixes de totes menes:
d'homes, de dones, poderoses, flàccides,
grasses, primes, senils i jovençanes;
però la majoria no passaven,
per dir-ho clarament, de mediocres.
Només de tant en tant, com en un somni,
dues cuixes esveltes, quasi sempre
servant un cos de rodonors bregoses,
ens permetien de pensar que encara
el món, ai las!, no anava a la catàstrofe,
com el diu el gran Vicent en unes èglogues.
Tu sobretot blasmaves els francesos,
que portaven, a guisa d'uniforme,
samarreta a l'imperi, gorra blanca,
calces curtes, mitjons i sabatasses,
i escrivien els menuts que sempre,
com els de tot arreu, marranejaven.
Parlàvem poc. Cadascú -ara ho penso-
devia defensar amb més o menys traça
el seu bocí particular de somni.
Tornàvem cap a casa a mitja tarda,
lentament, per carrers silenciosos,
i ens deturàvem sempre davant l'àguila
que feia de reclam a Can Calones.
Algunes voltes (poques, massa poques),
en ser tots sols ens besàvem febrils
i, gloriosament impúdics, fèiem
l'amor mig despullats i tot s'omplia
de claror, d'harmonia, d'esperança.

Andorra, postals i altres poemes, Miquel Martí i Pol. Andorra la Vella: Serra aïrosa, 1984.

3. Al Canigó amb Verdaguier (<http://www.mapaliterari.cat/ca/espai/cresta-de-barbet/jacint-verdaguer>) .

El poema *El Canigó* és una creació literària que Jacint Verdaguier (1845-1902) va concebre a la dècada de 1880 quan va realitzar diverses excursions d'aquest racó del Pirineu, la Biblioteca de Catalunya en conserva els croquis. A través del [mapaliterari.cat](http://www.mapaliterari.cat) (<http://www.mapaliterari.cat/ca/espai/refugi-de-cortalets/jacint-verdaguer>) us proposem pujar al Canigó acompanyats d'alguns dels versos més descriptius i emblemàtics que parlen del naixement de la nació catalana a banda i banda del Pirineu. A més dels textos, hi trobareu fotografies, vídeos

i locucions en català i francès.

V?deo: <https://www.youtube.com/watch?v=wwqV8wUTJBA>

Lo Canigó és una magnòlia immensa
que en un rebrot del Pirineu se bada;
per abelles té fades que la volten,
per papallons los cisnes i les àligues.
Formen son calze escarides serres
que plateja l'hivern i l'estiu daura,
grandiós veire on beu olors l'estrella,
los aires rellentor, los núvols aigua.
Les boscúries de pins són sos barbissos,
los Estanyols ses gotes de rosada,
i és son pistil aqueix palau aurífic,
somni d'aloja que del cel davalla.

Verdaguer, Jacint (2003). Cant II. Flordeneu. Dins *Canigó* (TO II, p. 256-264). Barcelona: Proa.

4. Al Montseny amb Salvador Espriu (<http://www.mapaliterari.cat/ca/espai/duns-vells-estius-de-joves-fills-de-casa-bona/salvador-espriu>) .

La família de Salvador Espriu va comprar una casa a Viladrau, confiats que els ajudaria a refer la salut dels fills. En deien can Ganyota, era una casa modernista construïda per Puig i Cadafalch. Allà, Espriu (1913- 1985) va passar-hi moltes temporades i hi va escriure una part de la seva obra: *Laia*, *Petites proses blanques*; *La pluja i altres narracions* i *Aspectes*. Altres literats també van estiuajar i escriure sobre Viladrau (<http://www.mapaliterari.cat/ca/espai/6-estius-a-viladrau-1929-1933/clementina-arderiu>) , descobreix-los.

Salvador Espriu a Viladrau amb els gossos Kazan i Bari, noms dels protagonistes de les novel·les d'aventures de James Oliver Coorwood. Foto: Desconegut. Arxiu família Espriu.

El papà havia comprat al Montseny, al vessant que mira a la banda de Girona, una finca per

passar-hi els nostres estiuers. Des d'allà veiem, una mica lluny, una ampla plana i també, força més lluny, ben al nord, la llarga serralada dels Pirineus. [?] Mes enllà dels jardins, en la davallada cap a un rierol, s'alçava un petit bosc de vells castanyers. Potser no arribaven ni de bon tros a un centenar, però bastaven aplegant-los als pollancre, no pas aristocràtics àlbers, que s'enlairaven i es vinclaven a frec de les contínues aigües glaçades del primíssim corrent perquè nosaltres, amb els fills del guarda, uns quants amics que se'ns ajuntaven i una munió de gossos bordissers, i ens divertíssim a l'indret amb una pila de jocs que em pensaria que no inventàvem pas. Ara érem indis i caubois, ara lladres i serenos, ara ens acontentàvem simplement amb senzilles partides de cuit. No abastàvem nius, perquè veníem de closos hiverns de ciutat i, a més, perquè sovintejades, edulcorades, alligonadores prèdiques de pedagogs moderns embridaven en aquest punt els nostres sanitosos instints cruels.

Espru, Salvador (2001). *Les ombres, Proses de la Rosa Vera, Altres proses disperses*. Obres completes - Edició Crítica, 18. Barcelona: Centre de Documentació i Estudi Salvador Espru; Edicions 62.

5. A Cadaqués amb Clementina Arderiu (<http://www.mapaliterari.cat/ca/espai/la-meva-cambra-a-cadaques/clementina-arderiu>) .

El 1953, en ocasió dels seixanta anys de Carles Riba, els amics els regalen una casa a Cadaqués. El desembre d'aquell mateix any Clementina Arderiu (1889- 1976) escriurà el poema *Sirenes* (*És a dir*, 1958), i, el 1956, *La meva cambra a Cadaqués* (*L'esperança, encara*, 1969), una reflexió de la felicitat i plaer que Arderiu sent per aquest bell indret de Catalunya. Tots dos els trobareu al [mapaliterari.cat](http://www.mapaliterari.cat) (<http://www.mapaliterari.cat/>) .

Clementina Arderiu i Carles Riba al terrat de la casa de Cadaqués que van regalar a Riba en el seu seixantè aniversari. Setembre de 1953. Fotògraf: Català Roca.

La meva cambra a Cadaqués

M'han fet ara marinera
i tinc casa i tinc llagut;
Cap de Creus és a la vora
-ahir no, hi vaig avui.
Marinera gent em volta;
Cadaqués m'ha pres el cor,
perquè la meva caseta
és gentil com un ex-vot.

M'hi portaren una imatge
amb la cara fina i greu;
entre el meu son i el meu dia
la cambra fa resplendent.
¿Quina angoixa em pot estrènyer
si la Verge em fa costat?
Tinc Montserrat amb l'aurora
pel balcó que dóna al mar.

Arderiu, Clementina (1973). *La meva cambra a Cadaqués*, 1946. Dins *Obra poètica* (p. 184).
Barcelona: Edicions 62.

6. Al Vendrell amb Àngel Guimerà (<http://www.mapaliterari.cat/ca/espai/el-pont-de-franca/angel-guimera>) .

Àngel Guimerà (1845- 1924) va viure a la casa pairal dels Guimerà al Vendrell durant el s. XIX. En aquesta casa va iniciar la seva activitat poètica, primer en castellà i, més tard, en català, per triomfar després en el món teatral com a dramaturg. Avui, la Casa Museu Àngel Guimerà és un museu modern que ofereix als visitants un recorregut per la vida i l'obra de l'autor de manera moderna i entenedora. També existeix un itinerari literari (<http://www.mapaliterari.cat/ca/espai/el-pont-de-franca/angel-guimera>) pel centre històric del municipi del Vendrell on es llegeixen textos d'Àngel Guimerà, que centra en bona part la ruta.

Foto: Cal Ximet, Casa pairal dels Guimerà.

El Vendrell, voltat de vinyes que el pagès amb el seu art exquisit treballa, carregades a l'estiu del fruit saborós d'on regala a doll fet el vi ardentíssim per a encendre la sang de les venes. El Vendrell, amb les seves arbequines de verdors cendrejants i eternes, ací i allà aixecant-se en les parades com a pastors de ramats guardant els seus ceps que al seu entorn pasturen; amb els seus garroferars de verd maragda, que quan els hi abasten el fruit de la collita ja s'ha ensenyorit el novell de les brancades que aimen les alenades de la mar tebiona i per a aspirar-la sembla que s'enfilen per les roques enfonsant-hi les urpes dels peus fins a les entranyes.

Guimerà, Àngel (1906). Discurs presidencial del Certamen Científic-literari del Vendrell (1887). Dins *Cants a la Pàtria*. Barcelona: La Renaixença.

7. A Sant Feliu de Llobregat amb Joana Raspall (<http://www.mapaliterari.cat/ca/espai/la-ventalla-de-la-cuina/joana-raspall>) .

Joana Raspall (1913- 2013) va ser una poeta que va viure tota la vida -dels tres als cent anys- a la mateixa casa de Sant Feliu de Llobregat. Va ser allà on va dur a terme la major part de la seva activitat cultural. En aquest poema evoca moments de la seva infantesa viscuts al pati de casa. Al [mapaliterari.cat](http://www.mapaliterari.cat) també hi ha altres textos inspirats en Gelida (<http://www.mapaliterari.cat/ca/espai/el-pintor/joana-raspall>) , on la família del seu marit hi tenia una casa.

Casa Cauhé Raspall (Sant Feliu de Llobregat) Fons: Hereus Joana Raspall.

Encara hi ha, sortint de casa al pati,
la repintada porta dels grans vidres,
i avui que es mou un vent de primavera
l'he deixada entreoberta.

També el record ha obert la simfonia
d'imatges que aquell vidre de l'esquerra
recollia ufanós
fent de mirall translúcid.

...Era quan jo, feliç en la infantesa,
em disfressava amb vels de mosquitera,
i corones trenades
amb caps de cinta, i collarets de vidre.

En silenci, com dalt d'un escenari,
gesticulava imitant escenes
d'aquells films on les blanques heroïnes
m' enamoraven tant...
i sentia perills, i era salvada
pel «noi» valent sense color ni rostre.

No sé quines paraules somniava
que deia, introduint-me enllà del vidre...
seran, per sempre, l'ignorant poema de la felicitat!

Quan algun cop venien les amigues,
calien altres jocs sense encanteris
que no eren tan plaents;
el saltar i córrer no era cosa meva,
i fer cuinetes... era massa prosa.

Sempre distant entre les altres noies,
enyorava els meus vels, i el soliloqui
amb el vidre-mirall on jo trobava
tot un món resplendent.

¡No m'entendrien
si jo els contava aquella meravella!

Avui torno a deixar la porta oberta,
i veig el vidre que ja no em retorna
res més que uns cabells blancs
i un rostre flàccid...

Però jo encara sento que em pessiga
un raconet de cor aquella imatge
que no era ben bé jo... o sí, que ho era?

Raspall, Joana (2010). *La ventalla de la cuina*. Dins *Jardí vivent*.
Vilanova i la Geltrú: El Cep i la Nansa.

8. A Tarragona amb Montserrat Abelló (<http://www.mapaliterari.cat/ca/espai/les-arrels-a-tarragona/montserrat-abello>) .

Montserrat Abelló (1918- 2014) va néixer a Tarragona, al carrer de l'Apodaca 23, prop de l'estació, a la casa pairal de la família de la mare, Isabel Soler Gonsé. El poema pot fer referència al Mas de l'Arbre, a l'antiga carretera de Reus, després del nucli de Torreforta, on els pares d'Abelló van anar a viure als anys 50, o a la casa de Pals, on Isabel Soler va estar-se amb els Bofill l'estiu del 1978, poc abans de morir. Si aneu a Tarragona amb el mapaliterari.cat (<http://www.mapaliterari.cat/>) també hi trobareu la inspiració d'altres autors com Josep Pin i Soler o Josep Yxart.

V?deo: <https://www.youtube.com/watch?v=RR-ovDQxDwQ>
A la meva mare

He vist en el fons
dels teus ulls,
tant d'amor
i el dolor
punyent

de veure que
endebades havia estat
el teu parlar,
i el teu fer.
I t'abocaves tan

dolçament, com sols
tu ho sabies
pels vells camins
que et restaven
fidels

La vella casa sota l'ombra
espessa, els geranis que
regaves lentament i aquell llibre que sempre

rellegies

I tu, allí,
assegada de cara a la finestra
tot esguardant-te les mans
que senties inútils
i cansades.

Abelló, Montserrat (2002). *Indicis d'altres moments*. Dins *Al cor de les paraules* (p. 345). Barcelona: Proa.

9. A Valls amb Narcís Oller (<http://www.mapaliterari.cat/ca/espai/vilaniu/narcis-oller>)

Narcís Oller va néixer a Valls l'any 1846. De jove es va traslladar a Barcelona, on va morir l'any 1930. Mai no va deixar els seus contactes amb Valls, fins al punt que hi dedicà moltes pàgines de la seva obra. Com a escriptor realista, Valls li va servir de punt de partida i d'estímul per crear *Vilaniu* i per contextualitzar fets d'altres novel·les. Al [mapaliterari.cat](http://www.mapaliterari.cat/) (<http://www.mapaliterari.cat/>) hi ha un passeig literari pels indrets més significatius de Valls relacionats amb la seva obra i els seus personatges.

Castellers. Fotografia de Francesc Català-Roca, l'insigne fotògraf vallenc, que tanca el seu llibre «Valls, capital de l'Alt Camp». Valls: Ajuntament de Valls, Ed. Destino i IEV. 1991 .

-I què me'n diu, general, del poc que ha vist? Li agrada, aquesta terra? -interposà don Ramon.

-Oh! Ja ho crec! A qui no agradarà? Una campinya frescal, hermosa; una gent amable, alegre: ¿qui pot desitjar més? A mi doni'm arbres, aigua fresca i gent amable. Tot venint ja he vist això, i m'he entusiasmat.

Els dos vilaniuencs somrigueren amb la satisfacció del vilatà a qui lloen el terror.

-I què tal la festa major? Deu estar animada: eh? Hi ha força forasters?

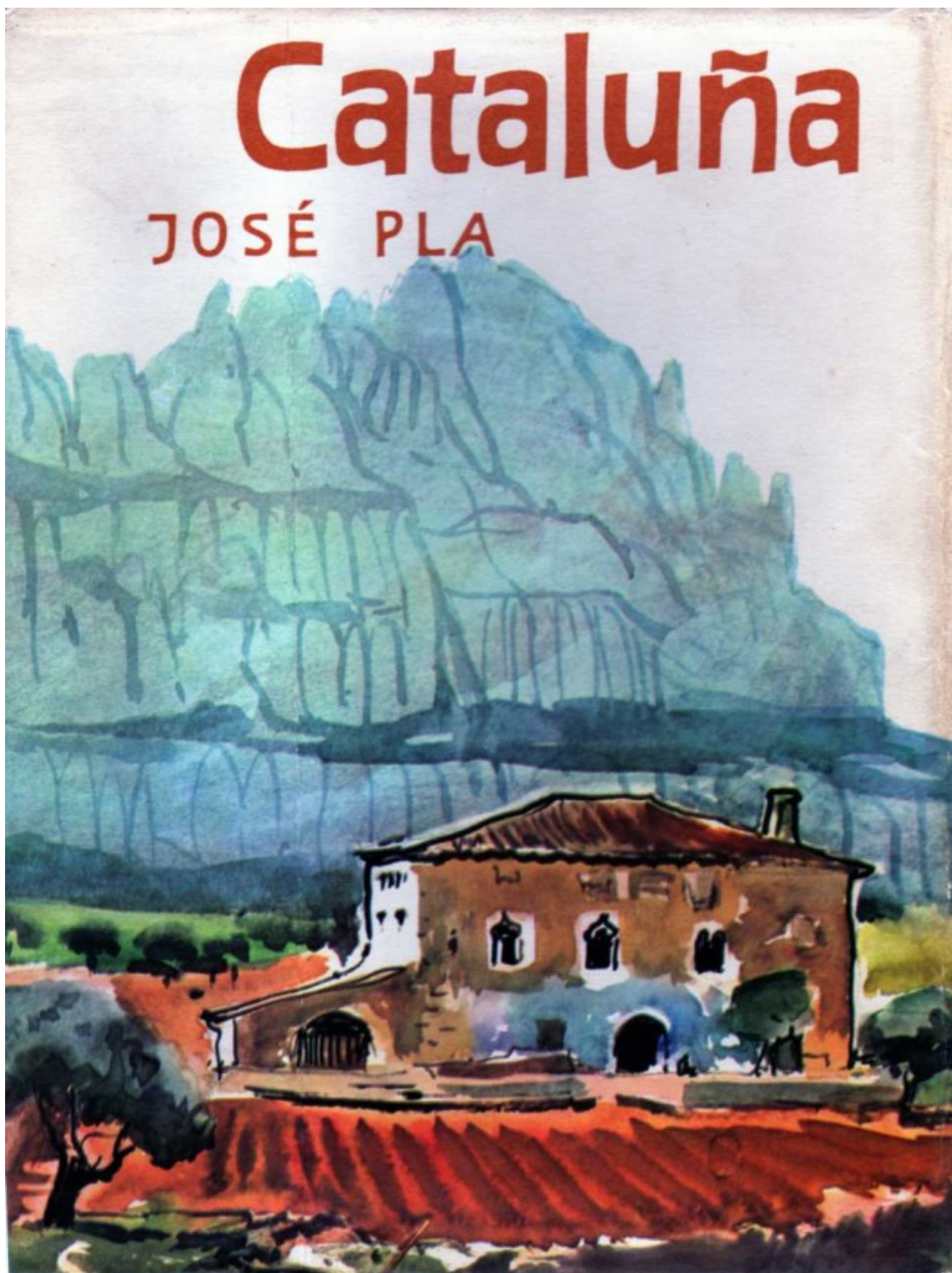
-Prou que n'hi ha! Tot n'està ple de gom a gom -respongué en Llebre, a qui encoratjaren les afectuoses manifestacions de què havia estat objecte. Aquí veurà els castells. Si no els ha vist pas mai, li agradaran de veres -seguí dient.

-Oh! Ja els he vist a Valls, a la seva terra nadiua, que és on més s'han de veure -respongué el general-. Com passen, els anys! Sembla ahir, i en fa prop de vint, que vaig estar-hi de guarnició. ¡Bon país, també, aquell! Bon país!

Oller, Narcís. (2008). *Vilaniu*. Valls: Cossetània.

10. A l'Ebre amb Josep Pla(<http://www.mapaliterari.cat/ca/espai/catalunya-el-delta-de-lebre/josep-pla>) .

Josep Pla (1897- 1981) és un dels escriptors més prolífics de la literatura catalana. Amb una obra descriptiva i testimonial reflecteix el poder evocador del paisatge i reflexiona sobre els canvis socials del seu temps. Pla ofereix una visió personal, atractiva i irònica del seu món amb un llenguatge d'expressió simple i amb una gran riquesa d'imatges. Al [mapaliterari.cat](http://www.mapaliterari.cat) (<http://www.mapaliterari.cat/ca/autor/josep-pla>) són diversos els indrets descrits per Pla, així com diversos els autors que parlen sobre l'Ebre.

En passar per davant de les cases del país, en travessar els pobles em sorprèn l'aspecte meravellós de salut i vitalitat que hi tenen les criatures i en general tota la ciutadania. Aquesta comarca té l'empenta de la vida lliure, forta i primitiva. És molt agradable. Observo que moltes cases del delta tenen al costat, a la primavera, un petit camp de faves fresc i ufanós. -Veig que les faves agraden molt per aquí -dic a una vella que hi ha al llindar d'una porta. -Sí senyor. No hi ha

res que tingui, a la primavera, la frescor de les faves. A més, alimenten molt. [...] A plena tarda - per les carreteres de les terres del delta no hi havia la més petita indicació, el més petit senyal que orientés al viatger- arribàrem a Sant Carles de la Ràpita. Anàrem al port. Menjàrem llagostins. ?Aquí, en aquest poble -em diuen- l'escriptor Sebastià Juan Arbó és molt conegut? L'Arbó ha descrit meravellosament el paisatge del Baix Ebre -que és el seu país. En alguns aspectes, la seva descripció és tan perfecta, tan admirable, que m'ha semblat que arribava en un indret conegut. Comprendreu molt bé, d'altra banda, que aquesta terra tingui una fascinació per a totes les persones de sensibilitat que la contemplen. Contemplar-la és admirar-la. Tot hi sembla, nou, primigeni i vital. Des de Tortosa, la carretera de València agafa de bell nou la direcció del mar i fa cap al port de Sant Carles de la Ràpita i Alcanar, que és el darrer poble geogràficament parlant, part ençà, de Catalunya. Així com el Gangal és a la base de llevant del delta de l'Ebre, Sant Carles és a la base de ponent.

Pla, Josep (1976). *Catalunya*. Dins *Tres guies* (OC XXX, p. 1107-1108).
Barcelona: Ed. Destino.

11. A l'Horta de Lleida amb Màrius Torres (<http://www.mapaliterari.cat/ca/espai/camins-fondals/marius-torres>) .

El paisatge de l'Horta de Lleida pren especial rellevància en bona part de la producció poètica de 1935 de Màrius Torres (1910-1942), com en aquest poema no incorporat en la darrera tria feta pel poeta. Format en el si d'una família d'activistes republicans catalanistes i de conviccions espiritistes, Màrius Torres va exercir de metge internista a Lleida, fins que la tuberculosi el va obligar a ingressar en el sanatori de Puig d'Olena, on va residir fins la seva mort, set anys més tard.

Màrius Torres de la mà del seu avi Marià Torres, passejant per l'Horta de Lleida el 1915. Biblioteca Virtual Màrius Torres de la Universitat de Lleida.

Camins fondals

Vora les sèquies, sonores companyes,
els camins fondals de tamarius,
bardisses i pollancs, murtres i canyes,
menen a ignots paradissos ombrius.

Entre les branques es gronxen els nius
i en els recons cavil·len les aranyes,
la terra és ferma i grassa. Cards esquius
posen al verd austeritats estranyes.

I al fons de cada caminet beat
hi ha un carro vell, un eixartell oscat
i un parral de campànules florides.

Segueix-ne qualsevol, cínic lleuger!
Veuràs si és dolça l'ombra d'un paller
i que tot, en el món, no són mentides.

Torres, Màrius. (2010). *Poesies de Màrius Torres*
(A cura de Margarida Prats, p. 178). Lleida: Pagès Editors.

12. A l'Horta de Burjassot amb Vicent Andrés Estellés **(<http://www.mapaliterari.cat/ca/espai/lhorta/vicent-andres-estelles>) .**

L'Horta de Burjassot és un altre dels tresors que encara conserva Burjassot, malgrat que en els darrers cinquanta anys s'hagi vist reduïda dràsticament pel creixement urbanístic desmesurat. En l'obra estellessiana, és un dels paisatges que trobem descrit en nombroses ocasions. L'estima d'Estellés (1924- 1993) per la seva llengua materna i pel seu país no podia deixar d'estar acompanyada per l'amor al paisatge i la terra que el va veure néixer. Al [mapaliterari.cat](http://www.mapaliterari.cat) (<http://www.mapaliterari.cat/ca/espai/lhorta/vicent-andres-estelles>) el fragment forma part de la ruta Estellés a Burjassot, disponible en llengua de signes.

V?deo: <https://www.youtube.com/watch?v=HOVQE9g4aG0>

El camp de Burjassot i el camp de Borbotó,
el secà de Paterna i el secà de Godella,
i els cementeris blancs i els rajolars vermells,
i el tren que va a Paterna i el que ve de Paterna,
i després el de Llíria i més tard el de Bétera,
i aquells tramvies grocs i casa la Conilla,
i Beniferri amb àlbers i canyars i senderes,
i els grans pins del castell vinclats damunt la séquia,
i el tren de Burjassot, i el tren que puja a Llíria,
i el que baixa de Llíria, i el que acaba en Montcada,
i la calç de les coves que hi ha per Benimàmet,
i el que acaba en Paterna, i orinar al corral,
i la flaire dels horts, la calç de les parets
quasi blava amb la lluna, i el silenci, i el tren,
el tren nocturn, que creua solitari la nit,
i el camp de Burjassot, i el camp de Borbotó,
i el secà de Paterna, i el secà de Godella,
i el Pla del Pou, i els masos, les barraques de Lluna,
l'Alqueria del Pi, i el Pixador, i el mas
del Rosari, i la casa del Saboner i el pi,

i el molí de la Sal i el llibre que he d'escriure,
i el tren que ve de Llúria i el que puja a Paterna.

Andrés Estellés, Vicent (1981). *Les Homilies d'Organyà. Obra Completa 6* (p. 263). València: 3 i 4.

13. A Santanyí amb Blai Bonet (<http://www.mapaliterari.cat/ca/espai/la-vida-i-els-meus-instants-limportant-no-son-les-coses/blai-bonet>) .

Blai Bonet (1926-1997) va viure la infantesa al poble de Santanyí, en el si d'una família humil: son pare era euguer a la finca del Rafal des Porcs, i sa mare, mestressa de casa. La sensibilitat de l'autor es forja a partir d'un món natural i senzill. Pel seu compromís vital, social i estètic, Blai Bonet constitueix una figura de primer nivell, a través de la qual podem conèixer molt sobre la història cultural i literària de Mallorca, especialment en la segona meitat del segle XX.

Foto: Ajuntament de Santanyí.

L'important no són les coses; l'important és el camí que mena cap a les coses. Abans de trobar el que cerca, l'home troba moltes altres coses que eren aquí, enllà, vivien...

Mentre anava, tot solet, a veure els cavalls, les eugues, mon pare, S'Almunia, el penyal dels Baus, aquest camí que em duia a veure el Pare em feia conèixer les cases del camp, però també els seus noms, que eren noms de persones..., les cases amb noms diminutius de persones!, Can Joaní, Can Pasqualí; veure les plantes, les herbes, i descobrir que veure una planta era veure el seu nom; passava, caminava, arran dels noms: la corretjola, la ravenissa, el coscoll, l'aritja, la vidalba, el trèvol de ramallet, l'esparreguera de gat, l'esparreguera de castellà, la porrassa, l'albó, el coltell, la vinagrella, el fenàs, les prunes d'en vell, les prunes de frare llarg, les prunes de garenjó. El camí que em menava de cap al Pare estava ple de noms..., de paraules que tenien la verdor de la fulla i en treien la flor.

Bonet, Blai. (1987). *La vida i els meus instants*. Felanitx: Gràfiques Llopis.

14. A Ivars amb Maria-Mercè Marçal (<http://www.mapaliterari.cat/ca/espai/2-carrer-sant-andreu-divars/maria-merce-marcal>) .

El 1957 la família de Maria-Mercè Marçal (1952-1998) s'instal·la a viure al carrer Sant Andreu, d'Ivars. És al carrer, jugant amb els nens de la colla, on ella guardarà els millors records d'infantesa. En contrast amb l'Escola Nacional, l'escola franquista de mal record on va estudiar fins als deus anys, el camp i la natura van ser els seus espais de llibertat i el «gresol» de la seva llengua literària. Al www.mapaliterari.cat (<http://www.musicadepoetes.cat/titol?autor=140&titol=841>) podeu escoltar el poema interpretat per diferents artistes.

Foto: Maria-Mercè amb 8 o 9 anys d'edat en una fotografia habitual dels anys cinquanta, quan anava a la

Foravilers

Junts hem menjat
-foravilers de tarda-
ametllons verds
de la branca més alta
robats d'un hort
sense porta ni tanca,

ai, no la mosseguis
l'ametlla amarga!

Esborràvem lliçons

darrere els arbres
de mestres i veïns:
aquesta plana
l'escriviem ben sols
amb lletra clara,

ai, no la mosseguis
l'ametlla amarga!

Esquitxada de nit
la bata blanca
i amb els dits entintats
mig oblidàvem
al cor de l'ametlló
l'ametlla amarga,

ai, no la mosseguis
amic, encara.

Marçal, Maria-Mercè (1989). *Bruixa de dol*. Dins *Llengua abolida* (p. 88-89). València: Tres i Quatre.

V?deo: <https://www.youtube.com/watch?v=WWHTI8-4NKk>